

Есказинова Ж.А., Амангельдиева М.Т., Исабаева Б.Т.

*Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қазақстан
КММ №7 С.Сейфуллин атындағы мектеп-гимназиясы, Балқаш қ., Қазақстан*

Тілдік емес мамандықтар студенттерінің сөздік қорын жетілдіруде мобильді технологияны қолданудың тиімділігі

Жаңа ақпараттық технологиялар, шетел тілі, мобильді қосымша, сөздік қор.

Ақпараттық технологиялар күнделікті өмірімізге кеңінен қолданысқа енді: жұмыс орнын компьютерсіз, оргтехника, Интернетсіз және смартфон сияқты байланыс құралынсыз елестету өте қиын. Қазіргі әлемде ұялы телефон тек қарым-қатынас құралы ретінде әлдеқашан тоқтаған. Себебі бірқатар функцияларды фото және бейнематериалдар мен ойындарды түсіру, кітап оқу, электронды қарым-қатынас және басқа да мүмкіндіктері өте зор. Осыған байланысты ерекше өзектілік мобильді қосымшалардың толық спектрін дамыту мен зерттеу, қазіргі табысты адамның ең маңызды дағдылары шетел тілін білу болып отыр.

Мобильді технологиялар шетел тілін оқытуда сөздік қорды, грамматиканы меңгеруге, сондай-ақ ауызекі сөйлесім дағыларын дамытуға мүмкіндігі зор. Сонымен қатар, шетел тілін оқытуды жолда, саяхатта, дүкенде кезекте тұруда немесе кез-келген жерде мобильді қосымшалар арқылы үйрену мүмкіндіктерін қарастырдық.

LinguaLeo –қазіргі уақытта тіл оқытуда танымал, тиімді бағдарламалардың бірі. Қосымшаларда берілген жүктеулер саны бірнеше миллион қолданушыға жетті. Аталмыш бағдарлама - балалар мен ересектер үшін өте қызықты. Жалпы бағдарламаның қағидаты бойынша онлайн ойындар, алынған ұпайлар деңгейлер бойынша іске асырылады. Сонымен қатар, жеке сөздік құра отырып, тілді үйренуге мүмкіндік беретін сөздік қорды тек сөздермен ғана емес, тұтас тіркестермен де көбейтіп, қосымшаның басқа пайдаланушыларымен байланысқа түсу мүмкіндігі бар. Сондықтан білім деңгейін анықтауда бастапқы- қосымшаны тегін жүктеп алу мүмкіндігі берілген. Берілген қосымша пайдаланушының біліміндегі олқылықтарды қалпына келтіруге жаттығулар ұсынған. Атап айтқанда қосымшаның мүмкіндіктері шексіз: тыңдалым мен оқылымға арналған материалдар, грамматикалық жаттығулар, бейне сабақтар, лексиканы жаттауға арналған сабақтар және жаңа достармен шетел тілінде қарым қатынас жасау. Қазіргі таңда қосымша қолданушыға тілді меңгеруде орташадан жоғары деңгейге өтуге ықпалы өте зор.

Әрине бағдарламаның артықшылықтары: тиімді, ыңғайлы интерфейс, интерактивті жаттығулардың бірнеше түрі қамтылған, бағдарлама толығымен тегін, интернетпен және офлайн жұмыс істейді.

Duolingo – ең танымал және қызықты-тілдерді меңгеруге арналған бағдарлама. Тілді оқу үшін әсерлі қол жетімді тілдер базасы: ағылшын, неміс,

испан, португал және француз тілдерін үйренуге мүмкіндік береді. Сондай-ақ тілді оқыту процесі, ойын түрінде, жаңа деңгейге өту дұрыс жауаптар үшін ұпай жинауға болады. Оқыту сауатты және тиімді ұйымдастырылған: біріншіден, пайдаланушы жаңа сөздерді, олардың грамматикасы мен дыбысталуын меңгереді.

Сонымен қатар, әртүрлі жаттығулар толықтай қамтылған: тыңдалым, емлеге үйрету, мәтіндерді оқу т.б. Тілді меңгеру деңгейіне қарай, қосымша пайдаланушының әлсіз жақтарын анықтап, қосымша жаттығулармен қамтамасыз етеді. Тіл үйрену кезең-кезеңмен, жаңа сабаққа тек өткен материалды мұқият толық меңгеру арқылы көшу, әсіресе материалды бекіту, шетел тілін неғұрлым толық үйренуге жақсы мүмкіндік береді [1].

Атап айтқанда бағдарламаның сөзсіз артықшылықтары: тіпті балалар қолдана алатын қарапайым интерфейс, ойын түрінде тілді үйрену, қосымша толығымен тегін, сіздің жетістіктеріңізді басқа пайдаланушылармен салыстыру мүмкіндігі берілген.

Busuu- он екі тілді үйренуге мүмкіндік беретін қосымша. Танымал тілдерден басқа, түрік, жапон, араб тілдерін меңгеруге болады. Атап айтсақ бағдарламада тіл үйрену бірнеше кезеңнен құрылған. Біріншіден, пайдаланушы сурет көмегімен сөздерді жаттап, содан кейін берілген сөздерді қамтитын мәтінді оқып, сұрақтарға жауап береді. Қорытынды кезеңде пайдаланушыға кішкене көлемде жазбаша тапсырма беріледі. Қателерді түзетумен қатар, тіл иелері мен пайдаланушылармен қарым-қатынас жасай алады. Әртүрлі тақырыптағы грамматикалық жаттығулар, бейне жазбаларға қосымшада қолжетімді.

Бағдарламаның сөзсіз артықшылықтары: 3000-ға жуық сөздер мен тіркестер, тілді басынан үйрену мүмкіндігі-орташа деңгейден жоғары деңгейге дейін, тіл иелерімен дыбысталған аудио материалдардың көп мөлшері, тегін оқуға арналған тілдердің саны.

Ақпараттық технологиялар білім алуда жаңа мүмкіндіктер-студенттердің өзіндік жұмысын белсендіре отырып, шетел тілін жетік меңгеруге ықпал ете отырып, аудитория мен аудиториядан тыс мотивацияны дамытады. Компьютерлік технологияларды қолдану білім алушылардың зияткерлік және шығармашылық қабілеттерін толығымен жүзеге асыруға мүмкіндігі зор. Электрондық оқулықтардың мүмкіндіктері-тіл иелерімен онлайн-қарым-қатынас, мобильді қосымшалар, тағы басқа құралдар шетел тілін оңай және қызығушылықпен үйренуге ықпал етеді. Шетел тілін оқытуда лексика ерекше маңызды. Атап айтқанда тек сөзді есте сақтап, оны дұрыс айта аласыз, сонымен қатар оның қайда және қалай қолданылатынын біле аласыз. Жаңа технологиялар лексикалық білімді қалыптастыруға арналған әртүрлі ресурстарды дұрыс қолдануды ұсынады. Екі негізгі лингвистикалық бағыт атап айтқанда лексика мен грамматика кез-келген студенттің шетел тілін деңгейде меңгеруіне қажетті-тиімді мәдениетаралық қарым-қатынасты жүзеге асыруға көмегі зор. Әдетте грамматиканы оқытуда шетел тілінде теориясы мен қолдану оқытушының тікелей басшылығымен іске асырылады, ал студенттің сөздік қоры өзіндік дайындық пен ауызекі сөйлесім барысында дамиды. Сонымен

қатар, грамматикалық дағдыларға бірқатар терминді басқа тілде дұрыс қолдануды қамтиды.

Қазіргі уақытта көптеген сарапшылар грамматиканы сөздіктен ажыратып оқытудың қажеті жоқ деп есептейді. Тілін оқып жатқан елдің сөздік қорына жаңа сөздер мен сөз тіркестерін қосу ғана емес, сонымен қатар айтылым мен емлені біліп, есте сақтаған абзал. Басты атап айтатын жайт, студент олардың семантикалық мағынасын, ішкі мағынасын контексте қолданып, құрылымы басқа лексикалық бірліктерге қатысты спикердің мақсатына сәйкес пайдаланғаны жөн.

Оқыту стратегиясында студенттің шетел тілінің лексикасын ана тіліндей меңгеруі мүмкін емес. Әрине мұғалім мен студентке алғашқы қадам, әсіресе бастапқы кезеңде ең қолайлысы әр оқушының деңгейіне сай қажетті лексиканы анықтау. Қарым - қатынас аясында негізгі терминдерден басқа, студенттер басқа салалардағы лексикаларды меңгергені абзал. Лексикографиялық бағытты анықтағаннан кейін қажетті лексика ұсынылады. Шетел тілдерін оқытуда сөздік қорды дамыту төмендегідей:

- Мәтіндермен жұмыс: мәтінді белгілі бір түйінді сөздер арқылы түсіну-сөздердің мағынасын контекст арқылы түсіндіру,сөздікті кез келген уақытта қолдану қажеттілігі.

- Ынтымақтастықта: жаңа терминдермен жаттығу жасау, белгілі бір суреттермен, анықтамалармен немесе басқа ассоциациялармен байланысты-синоним, антоним немесе лексикалық бірліктермен көбінесе бірге қолданады.

- Жіктеу: белгілі бір тақырып бойынша немесе семантикалық сөздік құру-тиісті контексте қолдану.

- Фразалық жаттығулар: сөздік сөздерді үйренудің негізгі шарты-тәжірибе, жаңа лексиканы қамтитын жазбаша сөйлемдер құру немесе ауызекі сөйлеуде қолдану.

- Ойындар: кроссворд, сөзжұмбақ, болжау әрекеттері шетел тілінде жаңа сөздерді оқытуда дидактикалық және мотивациялық мәні зор.

Интернет ресурстар мен жаңа технологиялар студенттерге тәжірибеде көптеген ресурстарды шетелдік сөздерді белсенді қолдану мен дербес зерттеуге мүмкіндік береді. Мысалы, мәтін алмасу, бейне чаттар, ауызекі сөйлесім т.б. арқылы жүзеге асырылатын онлайн байланыстың басқа құралдары әлеуметтік желіде кеңінен қолданылады.

Тілді үйренуге бағытталған әлеуметтік желі-тікелей тілдік орта пайдаланушыларға жаттығулар орындауды, байланыс құралдары мен оқу үлгерімін бақылауды жеке, топта да қамтамасыз етеді [2].

Желілік ресурстарда әртүрлі қосымшалар мен құралдар лексикалық күзіреттіліктерді дамытуға арналған.

- Internet Poliglot: сайт кез-келген оқушыға сөздер (30 сөз шетел тілінде) жаңа заттарды меңгеруге көмектеседі. Әр тілде белгілі бір тақырып бойынша сөздік қоры мен қажетті қарым-қатынасқа арналған бірқатар сабақтар берілген. Визуалды суреттердің екі тілде дыбысталуын, сөздің мағынасын зерттеу мен дұрыс айтылуын білуге болады.

- Astalaweb: білім беру қауымдастығы қызықты сөздік қоры ұсынады. Бірнеше тілде қол жетімді, қызықты бөлімдер - күнделікті тіркестер, бизнеске арналған тіл немесе белгілі бір жеке тақырыптар лексикасы. Практикалық жаттығуларды жүзеге асыруға арналған басқа ресурстарға сілтемелер бар.

Тіл нұсқаулығы: ағылшын және француз тілдері-екі тіл сайтта әзірленді.

- Word Steps: күн сайын лексиканы 11 тілде үйренудің оңай әдісі. Қолданушы сөздік қорын дамытуға тақырыпты таңдап, бақылай алады.

- Vocabulix: бұл сайтта ағылшын және неміс тілдерінде жаңа сөздерді білуге арналған 90-нан астам сөздік сабақтар берілген. Пайдаланушы білім деңгейі немесе тақырып бойынша әр сабаққа арнайы жасалған жаттығуларды таңдай алады [3].

- Instituto de Cervantes: испан тілін үйренушілер үшін қызықты. Сайтта халықаралық институттың виртуалды аудиториясы студенттерге аудио және визуалды ресурстарды қолдана отырып, жаңа лексиканы үйрену формасы қызықты берілген.

Шетел тілдерін оқытуда жаңа ақпараттық технологияларды қолдану-студенттердің аудитория мен аудиториядан тыс әрекеттері жағдайында өзіндік жұмысын көрсетіп, оқу мотивациясының артуына ықпал етеді. Компьютерлік технологиялар оқушылардың зияткерлік және шығармашылық әлеуетін толық іске асыру мүмкіндігі, ал оқытушыға оқу процесінде олардың ресурстарын кеңінен қолдануға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер:

1. Панюшкина О.А. Инновационная среда для обучения иностранному языку в вузе (на примере испанского) / под ред. Т.Н. Леван // Инновационные процессы в образовании: коллективная монография. –Новосибирск:Изд-во «СибАК», 2013. – С. 103-119.

2. Избачков Ю.С., Петров В.Н. Информационные системы: Учебник для вузов. - 2-е изд. -СПб: Питер, 2006. - 656 с.

3. Корнеев И.К. Информационные технологии: Учебник для вузов. - М.: Проспект. - 2007. - 224 с.